TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)
2005. gada 10. martā *

Lieta C-469/03

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LES 35. pantam,

ko *Tribunale di Bologna* (Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2003. gada 22. septembrī un Tiesā reģistrēts 2003. gada 10. novembrī, krimināprocesa tiesvedībā pret

Filomeno Mario Miraglia.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], tiesneši R. Šintgens [*R. Schintgen*] (referents) un P. Kūris [*P. Kūris*],

ģenerāladvokāts A. Ticano [*A. Tizzano*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 15. decembrī,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— M. Miraljas [*M. Miraglia*] vārdā — N. Trifiro [*N. Trifirò*], *avvocatessa*,

— Itālijas valdības vārdā — I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz Dž. Aijello [*G. Aiello*], *avvocato dello Stato*,

— Grieķijas valdības vārdā — M. Apesoss [*M. Apessos*] un I. Bakopuls [*I. Bakopoulos*], kā arī M. Tasopulu [*M. Tassopoulou*], pārstāvji,

— Spānijas valdības vārdā — M. Munjoss Peress [*M. Muñoz Pérez*], pārstāvis,

— Francijas valdības vārdā — R. Abraāms [*R. Abraham*] un Ž. de Bergess [*G. de Bergues*], kā arī C. Izidoro [*C. Isidoro*], pārstāvji,

— Nīderlandes valdības vārdā — H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*] un J. van Bakela [*J. van Bakel*], pārstāves,

— Zviedrijas valdības vārdā — A. Kruse [*A. Kruse*], pārstāvis,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — E. di Maršs [*E. de March*] un V. Bogensbergers [*W. Bogensberger*], pārstāvji,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 54. pantu Konvencijā, ar ko īsteno Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdību, Vācijas Federatīvās Republikas valdības un Francijas Republikas valdības 1985. gada 14. jūnija Šengenas Līgumu par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām (OV L 239, 19. lpp., turpmāk tekstā — "KĪŠL"), kas parakstīts 1990. gada 19. jūnijā Šengenā (Luksemburga).

2 Šis lūgums izteikts kriminālprocesa ietvaros, kas uzsākts pret M. Miralju, kurš kopā ar citām personām organizēja heroīna tipa narkotisku vielu pārvadāšanu uz Boloņu.

Atbilstošās tiesību normas

Šengenas Līguma īstenošanas konvencija

3 Atbilstoši 1. pantam Protokolā, kas integrē Šengenas *acquis* Eiropas Savienības sistēmā un kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam ar Amsterdamas Līgumu (turpmāk tekstā — "Protokols"), trīspadsmit Eiropas Savienības dalībvalstīm, ieskaitot Itālijas Republiku un Nīderlandes Karalisti, ir atļauts īstenot ciešāku savstarpēju sadarbību jomās, uz kurām attiecas Šengenas *acquis*, kā ir noteikts minētā protokola pielikumā.

4 Tādējādi noteiktais Šengenas *acquis* ietver tostarp Līgumu, kas parakstīts Šengenā 1985. gada 14. jūnijā starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību, par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām (OV L 239, 13. lpp., turpmāk tekstā — "Šengenas Līgums"), kā arī KĪŠL.

5 Saskaņā ar Protokola 2. panta 1. punkta pirmo daļu, sākot ar datumu, kad stājas spēkā Amsterdamas Līgums, minētā protokola 1. pantā paredzētajām trīspadsmit dalībvalstīm nekavējoties tiek piemērots Šengenas *acquis*.

6 Piemērojot Protokola 2. panta 1. punkta otrās daļas otro teikumu, Eiropas Savienības Padome 1999. gada 20. maijā pieņēma Lēmumu 1999/436/EK, atbilstoši attiecīgajām Eiropas Kopienas dibināšanas līguma un Līguma par Eiropas Savienību tiesību normām nosakot juridisko pamatu katrai tiesību normai vai lēmumam, kas veido

Šengenas *acquis* (OV L 176, 17. lpp.). No šā lēmuma 2. panta — saistībā ar tā A pielikumu — izriet, ka Padome ir izvēlējusies LES 34. un 31. pantu, kas veido daļu no Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļas ar nosaukumu "Noteikumi par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās", kā juridisko pamatu KĪŠL 54.–58. pantam.

7 KĪŠL 54. līdz 58. pants veido III sadaļas ar nosaukumu "Policija un drošība" 3. nodaļu ar nosaukumu "*Non bis in idem* principa piemērošana". Saskaņā ar minēto 54. pantu:

"Personu, kuras sakarā vienā Līgumslēdzējā Pusē ir pieņemts galīgais tiesas spriedums, nedrīkst par to pašu nodarījumu saukt pie atbildības citā Līgumslēdzējā Pusē, ar noteikumu, ka notiesāšanas gadījumā sods jau ir izciests, to izcieš vai to vairs nevar izpildīt atbilstīgi tās Līgumslēdzējas Puses tiesību aktiem, kurā spriedums pieņemts."

Eiropas Konvencija par savstarpējo palīdzību krimināllietās

8 2. panta b) apakšpunkts Eiropas Konvencijā par savstarpējo palīdzību krimināllietās, kas parakstīta Strasbūrā 1959. gada 20. aprīlī (turpmāk tekstā — "Eiropas Konvencija par savstarpējo palīdzību"), nosaka:

"Palīdzību var atteikt, ja:

[..]

b) lūguma Saņēmēja Puse uzskata, ka lūguma izpilde var kaitēt tās suverenitātei, drošībai, sabiedriskajai kārtībai vai citām būtiskām interesēm."

9 Nīderlandes Karaliste ir noformulējusi šādu atrunu Eiropas Konvencijas par savstarpējo palīdzību 2. panta b) apakšpunktam:

"Nīderlandes Karalistes valdība patur tiesības nesniegt palīdzību:

[..]

b) ja lūgums attiecas uz kriminālvajāšanu vai procesu, kas nav saderīgs ar *non bis in idem* principu;

c) ja lūgums attiecas uz to darbību izmeklēšanu, par kurām Nīderlandē tiek veikta kriminālvajāšana."

Nīderlandes tiesiskais regulējums

10 Saskaņā ar Nīderlandes Kriminālprocesa kodeksa 36. pantu:

"1. Ja kriminālprocesā netiek veikta kriminālvajāšana, tiesa, kurā pēdējoreiz lieta tika izskatīta, var pēc apsūdzētā lūguma pasludināt, ka lieta ir izbeigta.

2. Tiesa var jebkurā brīdī uz noteiktu laiku atlikt lēmuma pieņemšanu par lūgumu, ja prokuratūra iesniedz pierādījumus tam, ka tiks veikta kriminālvajāšana.

3. Pirms tiesa pieņem lēmumu, tā izsauc tai zināmo tieši ieinteresēto personu, lai uzklausītu tās viedokli par apsūdzētā lūgumu.

4. Rīkojums tiek nekavējoties paziņots apsūdzētajam."

11 Tā paša kodeksa 255. pants nosaka:

"1. Ja lietā netiek taisīts spriedums, pēc tam, kad apsūdzētajam tiek paziņots par rīkojumu, kurā noteikts, ka lieta ir izbeigta, vai pēc tam, kad viņam tiek paziņots par citu procesuālo darbību neveikšanu, neskarot 12.i vai 246. pantu, pret apsūdzēto vairs nevar veikt kriminālvajāšanu par tām pašām darbībām, ja vien neatklājas jauni pierādījumi.

2. Tikai liecinieku vai apsūdzētā liecības, dokumentus vai protokolus, kas parādījušies pēc tam vai iepriekš nav pārbaudīti, var uzskatīt par jauniem pierādījumiem.

3. Tādā gadījumā apsūdzēto var izsaukt *Rechtbank* tikai pēc jauno pierādījumu pirmstiesas izmeklēšanas [..]."

12 Visbeidzot, runājot par lūgumu sniegt palīdzību krimināllietās, Nīderlandes Kriminālprocesa kodeksa 552-l. pants nosaka:

"1. Šāds lūgums nav jāapmierina:

[..]

b) ja sadarbība veicinātu krimināltvajāšanu vai iztiesāšanu, kas nav saderīga ar principiem, kuri ir Krimināltkodeksa 68. panta [..] un 255. panta 1. punkta pamatā;

c) ja tas tiek iesniegts, lai veiktu to darbību izmeklēšanu, par kurām attiecībā pret apsūdzēto Nīderlandē tiek veikta krimināltvajāšana [..]."

Pamata lieta un prejudiciālais jautājums

13 Izmeklēšanas ietvaros, kas tika veikta, sadarbojoties Itālijas un Nīderlandes iestādēm, Miralja tika aizturēts Itālijā 2001. gada 1. februārī, pamatojoties uz [preventīvās] aizturēšanas orderi, ko izdevis *Tribunale di Bologna* [Boloņas tiesa] iepriekšējās izmeklēšanas tiesnesis.

14 Miraljam tika izvirzīta apsūdzība par 20,16 kg heroīna tipa narkotisku vielu pārvadāšanas no Nīderlandes uz Boloņu organizēšanu personu grupā, tas ir, noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts un sodāms atbilstoši Itālijas Kriminālkodeksa 110. pantam un Itālijas Republikas prezidenta dekrēta Nr. 309/90 80. pantam.

15 2002. gada 22. janvārī *Tribunale di Bologna* iepriekšējās izmeklēšanas tiesnesis nodeva Miralju iztiesāšanai par minēto noziedzīgo nodarījumu un nolēma nomainīt apcietinājumu pret mājas arestu. Vēlāk *Tribunale di Bologna* nomainīja mājas arestu pret pienākumu uzturēties Mondragonē [*Mondragone*] (Itālija) un visbeidzot atcēla visus drošības līdzekļus tā, ka pašlaik apsūdzētais ir brīvībā.

16 Vienlaicīgi un par tām pašām noziedzīgām darbībām Nīderlandes tiesību aizsardzības iestādēs ierosināja krimināllietu pret Miralju sakarā ar aptuveni 30 kg heroīna pārvadāšanu no Nīderlandes uz Itāliju.

17 Sakarā ar šo apsūdzību Nīderlandes iestādes aizturēja Miralju 2000. gada 18. decembrī un atbrīvoja 2000. gada 28. decembrī. 2001. gada 17. janvārī *Gerechtshof te Amsterdam* [Amsterdamas Apelācijas tiesa] (Nīderlande) noraidīja apelāciju, ko iesniedza prokuratūra pret *Rechtbank te Amsterdam* [Amsterdamas apgabaltiesa] (Nīderlande) rīkojumu, ar ko tika noraidīts lūgums paturēt apsūdzēto apcietinājumā.

18 Kriminālprocess pret apsūdzēto tika izbeigts 2001. gada 13. februārī, nepiespriežot tam sodu vai citu sankciju. Šā procesa ietvaros Nīderlandes Karalistes prokurors neuzsāka apsūdzētā kriminālvajāšanu. No lietas materiāliem izriet, ka šis lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz to, ka par tām pašām darbībām krimināllieta tika ierosināta Itālijā.

19 Ar 2001. gada 9. novembra rīkojumu *Rechtbank te Amsterdam* piešķīra apsūdzētajam kompensāciju par kaitējumu, kas nodarīts sakarā ar izciesto apcietinājumu, kā arī sakarā ar izdevumiem par advokāta pakalpojumiem.

20 Ar 2002. gada 7. novembra vēstuli *Rechtbank te Amsterdam* prokuratūra noraidīja lūgumu sniegt tiesisku palīdzību, ko iesniedza *Tribunale di Bologna* prokuratūra, pamatojoties uz atrunu, ko Nīderlandes Karaliste bija izdarījusi attiecībā uz Eiropas Konvencijas par savstarpējo palīdzību 2. panta b) apakšpunktu, jo minētā *Rechtbank* "izbeidza lietu, neuzliekot sodu".

21 2003. gada 10. aprīlī Itālijas prokuratūra iesniedza Nīderlandes iestādēm lūgumu sniegt informāciju par pret Miralju ierosinātā kriminālprocesa rezultātiem un procesuālajiem noteikumiem, lai izvērtētu to nozīmīgumu attiecībā uz KĪŠL 54. pantu.

22 Ar 2003. gada 18. aprīļa paziņojumu Nīderlandes prokuratūra informēja savu Itālijas kolēģi par kriminālprocesa izbeigšanu pret Miralju, tomēr nesniedza informāciju, ko Itālijas tiesa uzskatītu par pietiekamu attiecībā uz pieņemto lēmumu un to saturu. Nīderlandes prokuratūra norādīja, ka tas bija "tiesas galīgais spriedums", kas atbilstoši Nīderlandes Kriminālprocesa kodeksa 255. pantam aizliedz jebkādu kriminālvajāšanu par tām pašām noziedzīgajām darbībām un jebkādu tiesisku sadarbību ar ārvalstu iestādēm, ja vien nav jauni pierādījumi pret Miralju. Nīderlandes tiesību aizsardzības iestādes piebilda, ka KĪŠL 54. pants ir šķērslis tam, lai apmierinātu jebkuru Itālijas valsts lūgumu par tiesisko palīdzību.

23 Atbilstoši iesniedzējtiesas teiktajam, Nīderlandes iestādes nolēma neveikt kriminālvajāšanu pret Miralju tādēļ, ka pa to laiku Itālijā jau bija ierosināta krimināllieta par

šīm pašām apsūdzētā noziedzīgajām darbībām. Šāds novērtējums ir skaidrojams ar *non bis in idem* principa piemērošanu "preventīvā kārtībā".

24 Tomēr, kā uzskata *Tribunale di Bologna*, šāda KĪŠL 54. panta interpretācija ir kļūdaina, jo tā liedz abām iesaistītajām valstīm jebkādu konkrētu iespēju rīkoties tā, lai efektīvi izvērtētu apsūdzētā atbildību.

25 Ja KĪŠL 54. pantu tādējādi interpretētu, tas vienlaikus traucētu Nīderlandes iestādēm veikt kriminālvajāšanu pret Miralju, jo šis process par tām pašām darbībām jau ir iesākts Itālijā, kā arī kavētu Itālijas iestādes izvērtēt apsūdzētā vainu.

26 Iesniedzējtiesa papildus uzsver — pat ja tā, atšķirībā no Nīderlandes iestādēm, nekonstatētu situāciju, kurā ir piemērojams *non bis in idem* princips, un nolemtu turpināt procesu, tā būtu spiesta izvērtēt Miraljas atbildību bez iespējas izmantot pierādījumus, ko varētu sniegt Nīderlandes iestādes, un bez to tiesiskās palīdzības.

27 Šajos apstākļos *Tribunale di Bologna* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai ir jāpiemēro [KĪŠL] 54. pants, ja vienā valstī ir pieņemts tiesas lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu bez sprieduma par lietas būtību, pamatojoties vienīgi uz to, ka kriminālprocess jau ir uzsākts citā valstī?"

Par prejudiciālo jautājumu

28 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības jautā, vai *non bis in idem* princips, kas ietverts KĪŠL 54. pantā, ir piemērojams dalībvalsts tiesas lēmumam, ar ko tiek paziņots, ka lieta tiek izbeigta, pēc tam, kad prokuratūra ir nolēmusi neveikt kriminālvajāšanu, neizskatot lietu pēc būtības, tikai tādēļ, ka pret to pašu apsūdzēto un par tām pašām darbībām ir uzsākts kriminālprocess citā dalībvalstī.

29 No paša KĪŠL 54. panta teksta izriet, ka pret personu nevar veikt kriminālvajāšanu dalībvalstī par tām pašām darbībām, par kurām jau "pieņemts galīgs lēmums" citā dalībvalstī.

30 Tomēr tiesas lēmums, kāds ir pamata lietā, kas tika pasludināts, neizskatot lietu pēc būtības, pēc tam, kad prokuratūra nolēma neturpināt kriminālvajāšanu vienīgi tāpēc, ka pret to pašu apsūdzēto un par tām pašām darbībām bija uzsākts kriminālprocess citā dalībvalstī, nav uzskatāms par lēmumu, kas ir galīgs lietā pret šo personu KĪŠL 54. panta izpratnē.

31 Šāda minētā 54. panta interpretācija turklāt rodas tādēļ, ka tā ir vienīgā interpretācija, kas dod priekšroku šīs tiesību normas priekšmetam un mērķim, nevis procesuāliem vai formāliem aspektiem, kas attiecīgajās dalībvalstīs ir dažādi, un nodrošina minētā panta pienācīgu piemērošanu.

32 Netiek apstrīdēts, ka KĪŠL 54. panta mērķis ir izvairīties no tā, lai pret personu, kas izmanto tiesības uz brīvu pārvietošanos, tiek veikta kriminālvajāšana par tām pašām darbībām vairāku dalībvalstu teritorijās (2003. gada 11. februāra spriedums apvienotajās lietās C-187/01 un C-385/01 *Gözütok* un *Brügge*, *Recueil*, I-1345. lpp., 38. punkts).

33 Tomēr šā panta piemērošana lēmumam par krimināllietas izbeigšanu, tādam kā pamata lietā, varētu padarīt sarežģītāku, pat neiespējamu, jebkādu konkrētu iespēju sodīt par nelikumīgu rīcību, par ko apsūdzētajam ir izvirzīta apsūdzība, jebkurā no attiecīgajām dalībvalstīm.

34 Pirmkārt, minēto lēmumu par lietas izbeigšanu ir pieņēmušas dalībvalsts tiesību aizsardzības iestādes, neizvērtējot nelikumīgo rīcību, par ko apsūdzētajam tika izvirzīta apsūdzība. Otrkārt, kriminālprocesa uzsākšana citā dalībvalstī par tām pašām darbībām būtu apdraudēta, pat ja tas būtu tādas kriminālvajāšanas pats sākums, kas varētu attaisnot pirmās dalībvalsts prokuratūras atteikumu veikt kriminālvajāšanu. Šādas sekas būtu acīmredzami pretrunā tādam Līguma par Eiropas Savienību VI sadaļas tiesību normu galamērķim kā tas, ko ietver LES 2. panta pirmās daļas ceturtais ievilkums, proti, "saglabāt un attīstīt Savienību kā telpu, kurā valda brīvība, drošība un tiesiskums, kur personu brīva pārvietošanās ir nodrošināta saistībā ar piemērotiem pasākumiem [..] noziedzības novēršanai un apkarošanai".

35 Tā rezultātā uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka *non bis in idem* princips, kas ietverts KĪŠL 54. pantā, nav piemērojams dalībvalsts tiesas iestādes lēmumam, kurā pasludināts, ka lieta tiek izbeigta, neizskatot lietu pēc būtības, pēc tam, kad prokuratūra ir nolēmusi neveikt kriminālvajāšanu tikai tādēļ, ka pret to pašu apsūdzēto un par tām pašām darbībām ir uzsākta kriminālvajāšana citā dalībvalstī.

Par tiesāšanās izdevumiem

36 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

***Non bis in idem* princips, kas paredzēts 54. pantā Konvencijā, ar ko īsteno Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdību, Vācijas Federatīvās Republikas valdības un Francijas Republikas valdības 1985. gada 14. jūnija Šengenas Līgumu par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām, kas parakstīts Šengenā 1990. gada 19. jūnijā, nav piemērojams vienas dalībvalsts tiesību aizsardzības iestāžu lēmumam, kurā pasludināts, ka lieta tiek izbeigta, neizskatot lietu pēc būtības, pēc tam, kad prokuratūra ir nolēmusi neveikt kriminālvajāšanu tikai tādēļ, ka pret to pašu apsūdzēto un par tām pašām darbībām ir uzsākta kriminālvajāšana citā dalībvalstī.**

[Paraksti]